

The logo consists of a central grey rectangle containing the text 'GŁÓWNY URZĄD NADZORU BUDOWLANEGO' in blue. This rectangle is enclosed within a blue border. Two thick blue horizontal bars cross the central rectangle, one extending to the left and one to the right.

**GŁÓWNY URZĄD
NADZORU
BUDOWLANEGO**

**KATASTROFY BUDOWLANE
w 2004 roku**

Opracowano w Departamencie Inspekcji Budowlanej

Warszawa, marzec 2005 roku

1. Wstęp

Katastrofą budowlaną jest nie zamierzone, gwałtowne zniszczenie obiektu budowlanego lub jego części, a także konstrukcyjnych elementów rusztowań, elementów formujących, ścianek szczelnych i obudowy wykopów (art. 73 ust. 1 ustawy Prawo budowlane).

Główny Urząd Nadzoru Budowlanego – Departament Inspekcji Budowlanej prowadzi monitoring katastrof budowlanych.

Informacje o zaistniałych katastrofach przekazują powiatowi inspektorzy nadzoru budowlanego lub wojewódzcy inspektorzy nadzoru budowlanego w ramach zadań i kompetencji określonych w art. 76 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo budowlane.

Postępowanie wyjaśniające w sprawie przyczyn katastrof prowadzi właściwy miejscowo organ nadzoru budowlanego I instancji – powiatowy lub wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego (art. 76 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 74 ustawy Prawo budowlane). Postępowanie to może przejąć organ wyższego stopnia – wojewódzki inspektor nadzoru budowlanego oraz Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego (art. 77 Pb).

Osoby winne za powstanie katastrofy budowlanej podlegają odpowiedzialności zawodowej oraz karnej. Odpowiedzialność zawodowa dotyczy osób pełniących samodzielne funkcje techniczne w budownictwie tj. projektanta, kierownika budowy (robót), inspektora nadzoru inwestorskiego, którzy posiadają odpowiednie uprawnienia budowlane i są członkami właściwej okręgowej izby zawodowej.

Na podstawie informacji przesyłanych przez właściwe organy nadzoru budowlanego z obszaru całego kraju, w Departamencie Inspekcji Budowlanej jest prowadzony **rejestr katastrof budowlanych**. Ponadto jest sporządzana roczna analiza przyczyn występowania katastrof w Polsce.

2. Katastrofy budowlane w 2004 roku.

W 2004 roku zarejestrowano **187** katastrof zgłoszonych przez terenowe organy nadzoru budowlanego. Katastrofy te wydarzyły się w budownictwie mieszkaniowym, przemysłowym, gospodarczym i innym (np. transportowym: drogowym i kolejowym, wodnym), zarówno w trakcie eksploatacji obiektów, jak i w czasie budowy, co przedstawia poniższa tabela.

Rodzaj budownictwa	Rok 2004
1. Budownictwo mieszkaniowe , w tym:	80
• w czasie użytkowania	64
• w czasie budowy	16
2. Budownictwo przemysłowe , w tym:	31
• w czasie użytkowania	26
• w czasie budowy	5
3. Budownictwo gospodarcze , w tym:	48
• w czasie użytkowania	44
• w czasie budowy	4
4. Budownictwo inne , w tym:	28
• w czasie użytkowania	21
• w czasie budowy	7
Razem w budownictwie:	187

Biorąc pod uwagę okres użytkowania (wiek) obiektów, które uległy katastrofie w 2004r, z ogólnej ilości 187 katastrof:

- w obiektach użytkowanych poniżej 10-u lat wystąpiło	- 5,3% katastrof
- w obiektach użytkowanych w okresie 10 –70 lat wystąpiło	- 40,3% katastrof
- w obiektach użytkowanych powyżej 70 lat wystąpiło	- 27,9% katastrof
- w obiektach wyłączonych z użytkowania wystąpiło	- 12,9% katastrof

W okresie użytkowania obiektów, katastrofy budowlane są spowodowane, w przeważającej części: niewłaściwą eksploatacją obiektów budowlanych, związaną z nie przeprowadzaniem okresowych przeglądów i remontów, co w dłuższym okresie skutkuje zniszczeniem konstrukcji, instalacji i w efekcie może spowodować zagrożenie katastrofą. Przyczyny występowania takich katastrof są między innymi:

- przeciążenie elementów konstrukcyjnych (śniegiem, zbożem),
- uszkodzenie elementów drewnianych konstrukcji więźby dachowej spowodowane erozją biologiczną,
- zmęczenie i zużycie materiału wyrobów z których były wykonane (zwitterzałe cegły, ubytki tynków, wykruszone spoiny),
- samowolny demontaż elementów konstrukcyjnych przez tzw. „złomiarzy”,
- podmycie elementów konstrukcyjnych w budownictwie wodnym,
- wpływ eksploatacji górniczej oraz brak zabezpieczenia przed eksploatacją górnictw,
- brak zabezpieczenia ścian szczytowych po rozebraniu budynku sąsiedniego,
- wybuch komina stalowego, turbozespołów, pieca węglowego, awaria automatyki, błąd człowieka przy wykonywaniu robót remontowych,
- wadliwy montaż sufitu podwieszanego,
- dynamiczne oddziaływanie ciężkiego sprzętu samochodowego, wibracje, błąd obsługi w trakcie wykonywania robót sprzętem mechanicznym,
- błędy wykonawcze: brak kotwienia belek stropowych, brak należytego usztywnienia ściany szczytowej),
- wstrząsy tektoniczne,

Katastrofy występujące w czasie budowy wynikają głównie ze złego wykonawstwa (16 katastrof) i braku odpowiedniego nadzoru inwestorskiego (3 katastrofy), a także nieprawidłowości w projektowaniu i programowaniu przedsięwzięć inwestycyjnych. Przykładowe przyczyny takich katastrof, to :

- podkopanie ściany szczytowej
- roboty rozbiórkowe prowadzone niezgodnie ze sztuką budowlaną i bez nadzoru,
- brak zabezpieczenia wykopów,
- roboty prowadzone bez pozwolenia na budowę,
- niewłaściwe kotwienie rusztowań,
- samowolne prowadzenie robót rozbiórkowych i rozbiórka nadproży stalowych przez osoby trzecie,
- brak zachowania rygoru przy montażu rusztowań,
- niewłaściwy montaż elementów konstrukcyjnych,
- wady technologiczne elementów prefabrykowanych,
- rozszalowanie stropu przed związaniem betonu,
- brak połączenia zbrojenia nadproża z wieńcem budynku.

Należy podkreślić, że na przestrzeni kilku ostatnich lat odnotowano spadek liczby katastrof. W 2003r. odnotowano tylko 126 katastrof, natomiast w 2004r. liczba katastrof wzrosła do 187, przy czym w 2004r. znaczący bo 50,2% (94 katastrofy) udział w ogólnej ilości katastrof miały tzw. zdarzenia losowe.

Zestawienie katastrof budowlanych, które wydarzyły się w 2004 r., w podziale na poszczególne województwa – przedstawiają załącznik 1.

3. Działania organów nadzoru budowlanego, prowadzone w sprawach katastrof, zaistniałych w 2004 r.

3.1. Działania formalno-prawne

Działania organów nadzoru budowlanego w tym zakresie, uwzględniały przede wszystkim procedury wynikające z przepisów prawa budowlanego i Kpa i obejmowały w 2004 roku:

- niezwłoczne powołanie, po otrzymaniu zawiadomienia o katastrofie budowlanej, komisji w celu ustalenia przyczyn i okoliczności katastrofy oraz zawiadomienie o tym zdarzeniu organu nadzoru budowlanego wyższego stopnia - dotyczy 61 katastrof budowlanych
- sporządzenie protokołów z przeprowadzonych oględzin obiektów po katastrofie i nakazanie opróżnienia lub wyłączenia z użytkowania obiektu grożącego zawaleniem, oraz zarządzenie umieszczenia informacji o stanie zagrożenia, wykonania doraźnych zabezpieczeń i usunięcia zagrożenia - dotyczy 61 katastrof,
- wydanie 66 decyzji administracyjnych określających zakres robót w celu uporządkowania terenu katastrofy i zabezpieczenia obiektu,
- zlecenie (na koszt inwestora, właściciela lub zarządcy obiektu budowlanego) sporządzenia ekspertyzy, niezbędnej do wydania decyzji lub do ustalenia przyczyn katastrofy - dotyczy 13 katastrof,
- nałożenie, w drodze postanowienia, obowiązku dostarczenia ocen technicznych lub ekspertyz – dotyczy 10 obiektów,
- wydanie 17 decyzji administracyjnych, nakazujących rozbiórkę obiektów lub rozbiórkę elementów uszkodzonych w czasie katastrofy,
- podjęcie, w 16 przypadkach, przez organ nadzoru budowlanego natychmiastowych działań (na koszt właściciela) celem usunięcia niebezpieczeństwa,
- wstrzymanie postanowieniem prowadzenia dalszych robót budowlanych – dotyczy 10 przypadków,

Ponadto, w 15-u przypadkach zostało sprawdzone wykonanie obowiązków, określonych w decyzjach komisji powołanych po katastrofach, określających zakres i terminy wykonania niezbędnych robót w celu uporządkowania terenu katastrofy i zabezpieczenia obiektu budowlanego do czasu wykonania robót doprowadzających obiekt do stanu właściwego.

3.2. Działania organów nadzoru budowlanego w sprawie odpowiedzialności zawodowej i karnej

W sprawach odpowiedzialności zawodowej w budownictwie orzekają organy samorządu zawodowego, zgodnie z ustaleniami art. 98 ustawy Prawo budowlane, na wniosek organu nadzoru budowlanego - art. 97 ustawy Prawo budowlane.

W odniesieniu do katastrof, które wystąpiły podczas wykonywania robót budowlanych, organy nadzoru budowlanego złożyły do właściwych okręgowych izb zawodowych wnioski o wszczęcie postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej kierowników budowy i robót w 6 przypadkach.

Organy nadzoru budowlanego w związku z nie dopełnieniem obowiązków ustawowych nałożyły mandaty karne w 5 przypadkach.

4. Podsumowanie

Przedstawiona analiza, a także wyniki działań inspekcyjno-kontrolnych prowadzonych przez organy nadzoru budowlanego wskazują, że decydujący wpływ na skalę i zakres występujących katastrof budowlanych wywiera stopień przestrzegania przez uczestników procesu budowlanego (projektanta, kierownika budowy, inspektora nadzoru inwestorskiego, inwestora) - rygorów przepisów prawa budowlanego w zakresie projektowania i prawidłowego przebiegu budowy obiektów budowlanych oraz przez właścicieli, zarządców i użytkowników – rygorów w zakresie utrzymywania obiektów budowlanych.

Dotyczy to m.in.:

- nie spełniania wymagań techniczno-technologicznych podczas wykonywania robót budowlanych,
- braku zapewnienia właściwego nadzoru nad kierowaniem i wykonywaniem robót budowlanych,
- nie wykonywania niezbędnych robót konserwacyjnych i remontowych, związanych z zapewnieniem odpowiedniego stanu bezpieczeństwa i technicznego obiektów budowlanych podczas ich użytkowania.

Jednocześnie, w dalszym ciągu, znaczący bo ok. 50,2 % (94 katastrofy) udział w ogólnej ilości katastrof mają tzw. zdarzenia losowe oraz katastrofy w obiektach technicznie zestarzałych (ok. 27,9 %).

Pomimo odnotowywanego stałego na przestrzeni ostatnich lat spadku liczby katastrof, z wyłączeniem tzw. zdarzeń losowych w Polsce (2001r. – 327 katastrof, 2002r. – 167 katastrof, 2003r. – 126 katastrof).

W tej sytuacji, prowadzone przez organy nadzoru budowlanego działania inspekcyjno-kontrolne, związane z ograniczaniem zagrożenia występowania katastrof budowlanych obejmują szczególnie:

- kontrolę budów i prowadzenia robót budowlanych, w aspekcie ich zgodności z warunkami pozwolenia na budowę i zatwierdzonym projektem budowlanym oraz przestrzegania zachowania bezpieczeństwa i wymagań techniczno-technologicznych podczas wykonywania robót,
- wprowadzone od 2004 r. kontrole obowiązkowe, przeprowadzane po zgłoszeniu przez inwestora zakończenia obiektu i przed wydaniem pozwolenia na jego użytkowanie, których celem jest sprawdzenie prowadzenia budowy zgodnie z ustaleniami i warunkami określonymi w pozwoleniu na budowę (art. 59a ustawy Prawo budowlane),
- kontrolę użytkowanych obiektów budowlanych, w aspekcie: zapewnienia ich utrzymywania przez właścicieli i zarządców we właściwym stanie technicznym i bezpieczeństwa (rozdz. 6 Prawa budowlanego), ze szczególnym uwzględnieniem dokonywania oceny sprawności i bezpieczeństwa instalacji gazowej (art. 62 ust. 5 Prawa budowlanego), oraz wydawania nakazów wyłączenia z użytkowania obiektów w nieodpowiednim stanie technicznym lub bezpieczeństwa i wydawania nakazów rozbiórki obiektów nie nadających się do remontu, odbudowy lub wykończenia (art. 66 i art. 67 Prawa budowlanego),
- przeprowadzanie, niezależnie od egzekwowania odpowiedzialności karnej określonej w przepisach prawa budowlanego, postępowań wyjaśniających i wnioskowanie do organów samorządu zawodowego o wszczęcie postępowania w sprawie odpowiedzialności zawodowej wobec osób wykonujących samodzielne funkcje techniczne w budownictwie, które wskutek rażących błędów lub zaniedbań spowodowały zagrożenie katastrofą budowlaną (art. 95 i art. 97 ustawy Prawo budowlane).

**WYKAZ KATASTROF BUDOWLANYCH ZAREJESTROWANYCH W 2004 ROKU
Z PODZIAŁEM NA WOJEWÓDZTWA**

L.p.	Województwo	Liczba katastrof	Obiekt bud. kubaturowy V<1000 m ³	Obiekt bud. kubaturowy V>1000 m ³	Obiekt nie kubaturowy	Liczba zabitych	Liczba rannych	Przeznaczenie obiektu na stały pobyt ludzi	Inne przeznaczenie obiektu	Uwagi
1.	dolnośląskie	13	4	7	-	3	-	5	8	
2.	kujawsko -pomorskie	18	8	10		-	5	8	10	
3.	lubelskie	-	-	-	-	-	-	-	-	
4.	lubuskie	13	2	6	2	-	4	5	8	
5.	łódzkie	14	2	4	-	3	5	7	7	
6.	małopolskie	18	10	8	-	1	4	10	8	
7.	mazowieckie	43	26	12	-	3	7	20	23	
8.	opolskie	1	-	1	-	-	-	1	-	
9.	podkarpackie	7	7	-	-	-	1	5	2	
10.	podlaskie	3	-	2	-	-	7	-	3	
11.	pomorskie	5	2	2	-	1	-	-	5	
12.	śląskie	17	4	2	-	2	4	8	9	
13.	świętokrzyskie	3	2	1	-	1	1	2	1	
14.	warmińsko-mazurskie	4	1	1		2	-	-	4	
15.	wielkopolskie	18	14	1	-	3	3	6	12	
16.	zachodniopomorskie	10	4	5	1	-	5	5	5	
	Razem:	187	86	62	3	19	46	82	105	

Opracowano w Departamencie Inspekcji Budowlanej

WYKAZ KATASTROF BUDOWLANYCH SPOWODOWANYCH WYBUCEM GAZU W LATACH 1996-2004

Rok	1996			1997			1998			1999			2000		
	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych
Gaz sieciowy	16	2	Brak danych	6	2	Brak danych	5	1	2	4	3	4	4	-	5
Gaz płynny	16	2	Brak danych	7	3	Brak danych	3	-	3	10	1	19	12	-	13
Biogaz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	32	4		13	5		8	1	5	14	4	23	16	-	18

Rok	2001			2002			2003			2004		
	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych	Liczba katastrof	Liczba zabitych	Liczba rannych
Gaz sieciowy	4	2	3	5	4	10	1	-	3	1	-	3
Gaz płynny	8	3	6	7	-	4	5	-	8	7	1	15
Biogaz	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Razem	12	5	9	12	4	14	7	-	11	8	1	18

Opracowano w Departamencie Inspekcji Budowlanej